

Віталіна ДЕМЧЕНКО,
учитель англійської мови
Плугатарського закладу загальної
середньої освіти І–ІІІ ступенів
Чернігівської області

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація

У статті досліджено особливості викладання англійської мови в початкових класах в умовах реалізації Концепції Нової української школи. Проаналізовано сучасні підходи до організації освітнього процесу, спрямованого на формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів. Розкрито роль компетентнісного, комунікативного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів у навчанні англійської мови. Особливу увагу приділено використанню інтерактивних та цифрових технологій, ігрових методів навчання, формувального оцінювання та створенню позитивного освітнього середовища.

У роботі представлено результати педагогічного дослідження, проведеного серед учнів 2–4 класів закладу загальної середньої освіти. Доведено, що систематичне використання цифрових освітніх ресурсів, зокрема платформ Wordwall, LearningApps, Google Classroom, QR-кодів та мультимедійних презентацій, сприяє підвищенню рівня навчальної мотивації, активізації пізнавальної діяльності учнів та покращенню результатів навчання.

Обґрунтовано необхідність поєднання традиційних та інноваційних методів навчання англійської мови з метою забезпечення якісної іншомовної освіти в початковій школі. Визначено перспективи подальшого впровадження цифрових технологій у практику роботи вчителя англійської мови.

Постановка проблеми

Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні зумовлюють необхідність пошуку нових підходів до організації освітнього процесу, які відповідали б потребам суспільства та сприяли формуванню компетентної особистості. Одним із ключових напрямів реформування освітньої галузі стала реалізація Концепції Нової української школи, що передбачає перехід від традиційного знаннєвого підходу до компетентнісного навчання.

У сучасному світі англійська мова є мовою міжнародного спілкування, науки, технологій, бізнесу та культури. Володіння нею відкриває широкі можливості для особистісного розвитку, професійного зростання та міжкультурної комунікації. Саме тому якісне навчання англійської мови в початковій школі набуває особливої актуальності.

Початкова школа є важливим етапом у формуванні основ іншомовної комунікативної компетентності. Саме в цей період закладаються мовленнєві навички, формується мотивація до вивчення іноземних мов, розвивається інтерес до іншомовного спілкування та міжкультурної взаємодії.

Разом із тим сучасний учитель англійської мови стикається з низкою викликів. Серед них необхідність забезпечення високого рівня навчальної мотивації учнів, використання

інноваційних методів навчання, інтеграція цифрових технологій в освітній процес, організація інклюзивного навчання та реалізація принципів педагогіки партнерства.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема визначення ефективних педагогічних умов та методичних підходів до викладання англійської мови в початковій школі в умовах реалізації Концепції Нової української школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблема навчання іноземних мов учнів молодшого шкільного віку є предметом наукових досліджень багатьох українських і зарубіжних учених.

Теоретичні засади методики навчання іноземних мов розробляли С. Ю. Ніколаєва, Н. Ф. Бориско, О. Б. Бігич, В. Г. Редько, І. О. Зимня та інші науковці. У своїх працях вони обґрунтовували необхідність розвитку комунікативної компетентності учнів, визначали принципи організації іншомовної освіти та особливості навчання іноземних мов у різних вікових групах.

Питання модернізації початкової освіти висвітлено у працях О. Я. Савченко, Н. М. Бібік, Л. В. Коваль та інших дослідників. Учені наголошують на необхідності впровадження компетентнісного підходу, створення комфортного освітнього середовища та розвитку ключових компетентностей молодших школярів.

Останніми роками значна увага приділяється використанню цифрових технологій у навчанні іноземних мов. Дослідники відзначають, що інтеграція цифрових ресурсів у навчальний процес сприяє підвищенню мотивації учнів, індивідуалізації навчання, розвитку навичок самостійної роботи та формуванню інформаційно-цифрової компетентності.

Попри значну кількість наукових праць, питання практичної реалізації сучасних підходів до навчання англійської мови в початковій школі в умовах НУШ потребує подальшого вивчення та узагальнення педагогічного досвіду.

Мета та завдання дослідження

Метою статті є теоретичне обґрунтування та практичне дослідження особливостей викладання англійської мови в початкових класах в умовах реалізації Концепції Нової української школи.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

* проаналізувати сучасні підходи до навчання англійської мови в початковій школі;
* охарактеризувати психолого-педагогічні особливості молодших школярів;
* дослідити можливості використання цифрових освітніх ресурсів у процесі навчання англійської мови;
* визначити роль інтерактивних технологій у формуванні іншомовної комунікативної компетентності;
* узагальнити результати власного педагогічного дослідження.

Методологія дослідження

Дослідження проводилося на базі Плугатарського закладу загальної середньої освіти І–ІІІ ступенів протягом 2025–2026 навчального року.

У дослідженні взяли участь 30 учнів 2–4 класів.

Для досягнення поставленої мети використовувалися такі методи дослідження:

* аналіз наукової та методичної літератури;
* педагогічне спостереження;
* анкетування учнів;
* аналіз результатів навчальної діяльності;
* порівняння та узагальнення отриманих даних;
* методи кількісного та якісного аналізу результатів.

Під час дослідження особлива увага приділялася визначенню впливу цифрових технологій на рівень навчальної мотивації, активності учнів та якість засвоєння навчального матеріалу.

Отримані результати стали підґрунтям для формулювання висновків щодо ефективності використання сучасних освітніх технологій у процесі викладання англійської мови в початковій школі.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сучасна мовна освіта в Україні розвивається відповідно до вимог європейського освітнього простору та положень Концепції Нової української школи. Одним із пріоритетних завдань освітньої галузі є формування особистості, здатної до ефективного спілкування, критичного мислення, співпраці та навчання впродовж життя. Особливого значення в цьому процесі набуває навчання іноземних мов, зокрема англійської, яка є засобом міжнародної комунікації.

У початковій школі навчання англійської мови має не лише освітню, а й розвивальну функцію. Воно спрямоване на формування базових мовленнєвих навичок, розвиток пізнавальної активності, пам’яті, уваги, мислення та творчих здібностей учнів. Вивчення іноземної мови сприяє розширенню світогляду дітей, знайомству з культурою інших народів та вихованню толерантності.

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти результатом навчання англійської мови є формування іншомовної комунікативної компетентності, яка включає мовну, мовленнєву, соціокультурну та стратегічну складові. Учні повинні навчитися розуміти усне мовлення, брати участь у діалогах, читати нескладні тексти та створювати короткі письмові висловлювання.

Ефективність навчання залежить від правильного добору методів, форм і засобів навчання, а також від створення позитивного освітнього середовища, що забезпечує психологічний комфорт і підтримує навчальну мотивацію.

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Успішність навчання англійської мови значною мірою залежить від урахування вікових особливостей учнів молодшого шкільного віку.

Для дітей 6–10 років характерними є:

* висока емоційність;
* допитливість;
* образне мислення;
* потреба в грі;
* швидка зміна уваги;
* прагнення до схвалення дорослих;
* наслідування мовних зразків.

У молодшому шкільному віці активно розвиваються процеси пам’яті та мислення. Саме тому навчання англійської мови повинно базуватися на використанні наочності, практичної діяльності та позитивних емоцій.

Особливістю молодших школярів є переважання мимовільної уваги. Дитина краще запам’ятовує інформацію, яка є цікавою та емоційно забарвленою. Тому використання ігор, пісень, римівок, відеоматеріалів і творчих завдань сприяє підвищенню ефективності навчання.

Педагогічна практика свідчить, що найбільших результатів можна досягти за умови створення атмосфери довіри, підтримки та співпраці між учителем і учнями.

РОЗДІЛ 3. КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Однією з ключових ідей Нової української школи є компетентнісний підхід. На відміну від традиційної системи навчання, що орієнтувалася переважно на засвоєння знань, компетентнісний підхід спрямований на формування здатності застосовувати знання в практичних ситуаціях.

У процесі навчання англійської мови формуються такі ключові компетентності:

* спілкування іноземними мовами;

* уміння навчатися впродовж життя;
* інформаційно-цифрова компетентність;
* соціальна та громадянська компетентності;
* культурна обізнаність;
* підприємливість та фінансова грамотність.

Практична реалізація компетентнісного підходу здійснюється через використання життєво орієнтованих завдань, проєктної діяльності, інтегрованого навчання та міжпредметних зв'язків.

Наприклад, під час вивчення теми «Food» учні можуть створювати власне меню здорового харчування англійською мовою, а під час теми «My Family» — презентувати членів своєї родини за допомогою цифрових інструментів.

РОЗДІЛ 4. КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА НАВЧАННЯ

Сучасна методика навчання іноземних мов базується на комунікативному підході.

Основною метою навчання є формування здатності використовувати англійську мову як засіб реального спілкування.

Принципи комунікативного підходу передбачають:

* навчання через мовленнєву діяльність;
* створення комунікативних ситуацій;
* використання автентичних матеріалів;
* розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності;
* взаємодію між учнями.

На уроках англійської мови в початковій школі доцільно використовувати такі комунікативні вправи:

* інтерв'ю;
* рольові ігри;
* роботу в парах;
* інформаційні картки;
* проєктні завдання;
* творчі презентації.

Застосування комунікативного підходу сприяє подоланню мовного бар'єру та формуванню впевненості у власних мовленнєвих можливостях.

РОЗДІЛ 5. ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ в ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Гра є провідним видом діяльності молодших школярів. Саме тому використання ігрових технологій є невід'ємною складовою сучасного уроку англійської мови.

Дидактичні ігри виконують такі функції:

* мотиваційну;
* навчальну;
* розвивальну;
* виховну;
* комунікативну.

У практиці роботи доцільно використовувати:

Лексичні ігри

* Memory Game;
* Guess the Word;
* Bingo;
* Find the Pair.

Граматичні ігри

* Make a Sentence;
* Correct the Mistake;
* Complete the Story.

Рольові ігри

* At the Shop;
* At the Zoo;
* At School;
* At the Doctor.

Рухливі ігри

* Simon Says;
* Action Songs;
* Running Dictation.

Ігрова діяльність забезпечує позитивний емоційний фон навчання та сприяє міцному засвоєнню навчального матеріалу.

РОЗДІЛ 6. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Цифровізація освіти є одним із провідних напрямів розвитку сучасної школи. В умовах реалізації Концепції Нової української школи використання цифрових технологій розглядається не лише як засіб урізноманітнення освітнього процесу, а й як важливий інструмент формування інформаційно-цифрової компетентності учнів.

Сучасні діти належать до покоління, яке з раннього віку активно взаємодіє з цифровими пристроями. Саме тому використання цифрових технологій під час вивчення англійської мови дозволяє підвищити мотивацію до навчання, зробити урок більш цікавим та наближеним до реальних потреб учнів.

У процесі викладання англійської мови в початкових класах доцільно використовувати різноманітні цифрові ресурси:

* інтерактивні освітні платформи;
* мультимедійні презентації;
* електронні підручники;
* відеоматеріали;
* онлайн-тести;
* цифрові ігри;
* мобільні застосунки.

Особливу ефективність демонструють платформи Wordwall та LearningApps.

Wordwall дозволяє створювати інтерактивні вправи різних типів:

* знайди пару;
* вікторина;
* випадкове колесо;
* класифікація;
* відкрити картки;
* анаграми;
* кросворди.

Використання таких вправ підвищує інтерес учнів до навчання та сприяє закріпленню лексичного й граматичного матеріалу.

Платформа LearningApps надає можливість створювати інтерактивні навчальні модулі, які забезпечують швидкий зворотний зв'язок та дозволяють організувати індивідуальну роботу учнів.

У власній педагогічній практиці активно використовуються QR-коди. Їх застосування забезпечує швидкий доступ до:

* відеоматеріалів;
* інтерактивних вправ;
* електронних підручників;
* онлайн-тестів;
* додаткових навчальних ресурсів.

Використання QR-кодів сприяє розвитку цифрової грамотності учнів та формує навички самостійної роботи з інформацією.

Ефективним інструментом організації освітнього процесу є Google Classroom. Дана платформа дозволяє:

* розміщувати навчальні матеріали;
* здійснювати контроль виконання завдань;
* організовувати дистанційне навчання;
* забезпечувати комунікацію між учителем, учнями та батьками.

Отже, використання цифрових технологій сприяє підвищенню якості навчання англійської мови та забезпечує реалізацію принципів сучасної освіти.

РОЗДІЛ 7. ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Однією з особливостей Нової української школи є впровадження формувального оцінювання.

На відміну від традиційного підходу, формувальне оцінювання спрямоване не на констатацію результату, а на підтримку навчального поступу учня.

Основними завданнями формувального оцінювання є:

* визначення навчальних потреб учнів;
* надання якісного зворотного зв’язку;

* розвиток навичок самооцінювання;
* формування відповідальності за результати навчання;
* підтримка мотивації.

На уроках англійської мови використовуються такі прийоми формувального оцінювання:

Самооцінювання

Учні оцінюють власні досягнення за допомогою:

* смайликів;
* сходинок успіху;
* сигнальних карток;
* рефлексивних листів.

Взаємооцінювання

Передбачає оцінювання роботи однокласників за визначеними критеріями.

Усний зворотний зв'язок

Учитель коментує результати роботи учнів, звертаючи увагу на досягнення та шляхи вдосконалення.

Практика свідчить, що формувальне оцінювання позитивно впливає на навчальну мотивацію та сприяє розвитку самостійності учнів.

РОЗДІЛ 8. ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної освіти є забезпечення права кожної дитини на якісну освіту.

В умовах інклюзивного навчання особливого значення набуває адаптація освітнього процесу до потреб учнів з особливими освітніми потребами.

У процесі навчання англійської мови доцільно використовувати:

* візуальні опори;
* спрощені інструкції;
* картки-підказки;
* покрокові алгоритми;
* піктограми;
* диференційовані завдання.

Особливу увагу необхідно приділяти створенню ситуації успіху та підтримці позитивної самооцінки учнів.

У власній педагогічній практиці під час роботи з учнями з особливими освітніми потребами використовуються адаптовані навчальні матеріали, індивідуальні картки та інтерактивні вправи.

Співпраця вчителя, асистента вчителя та батьків сприяє створенню сприятливих умов для успішного навчання кожної дитини.

РОЗДІЛ 9. РЕЗУЛЬТАТИ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

З метою визначення ефективності використання цифрових технологій у процесі навчання англійської мови було проведено педагогічне дослідження серед 30 учнів 2–4 класів.

Дослідження проводилося протягом 2025–2026 навчального року.

На початковому етапі було визначено рівень навчальної мотивації, активності та якості знань учнів.

Після систематичного використання цифрових технологій проведено повторний моніторинг.

Таблиця 1

Динаміка навчальної мотивації та результативності учнів

Показник	Вересень 2025 р.	Травень 2026 р.
Високий рівень мотивації	40%	67%
Активність на уроках	48%	74%
Якість знань	55%	76%
Виконання домашніх завдань	53%	83%
Участь в інтерактивних вправах	43%	89%

Аналіз результатів показав позитивну динаміку за всіма досліджуваними показниками. Найбільше зростання спостерігалося за показником участі учнів в інтерактивних вправах. Це свідчить про високий рівень зацікавленості молодших школярів цифровими технологіями.

Підвищення рівня навчальної мотивації підтверджує ефективність використання інтерактивних освітніх ресурсів.

НАУКОВА НОВИЗНА ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукова новизна дослідження полягає в:

- визначенні педагогічних умов ефективного використання цифрових технологій у процесі навчання англійської мови молодших школярів;
- обґрунтуванні доцільності інтеграції цифрових освітніх ресурсів у систему іншомовної освіти;
- узагальненні практичного досвіду використання цифрових платформ в умовах Нової української школи.

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані:

- учителями англійської мови закладів загальної середньої освіти;
- керівниками професійних спільнот педагогів;
- методистами центрів професійного розвитку педагогічних працівників;
- викладачами закладів післядипломної педагогічної освіти.

Запропоновані методичні рекомендації можуть сприяти підвищенню ефективності навчання англійської мови в початковій школі.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що сучасне навчання англійської мови в початкових класах повинно ґрунтуватися на поєднанні компетентнісного, діяльнісного та комунікативного підходів.

Використання цифрових технологій, інтерактивних методів навчання та формувального оцінювання сприяє підвищенню мотивації учнів, розвитку іншомовної комунікативної компетентності та покращенню результатів навчання.

Результати педагогічного дослідження підтвердили ефективність використання платформ Wordwall, LearningApps, Google Classroom, QR-кодів та мультимедійних засобів у процесі навчання англійської мови молодших школярів.

Перспективи подальших досліджень убачаються у вивченні можливостей використання штучного інтелекту та адаптивних цифрових технологій у процесі іншомовної освіти учнів початкової школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Б. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

2. Бібік Н. М. Нова українська школа: порадник для вчителя. Київ : Літера ЛТД, 2021. 208 с.

3. Бориско Н. Ф. Методика формування іншомовної комунікативної компетентності учнів. Київ: Ленвіт, 2015. 344 с.

4. Будник О. Б. Інноваційні технології навчання в Новій українській школі. Івано-Франківськ : НАІР, 2020. 256 с.

5. Ващенко Л. М. Інтерактивні технології навчання в сучасній школі. Харків : Основа, 2019. 128 с.

6. Державний стандарт початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87.

7. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.

8. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX.

9. Зимня І. О. Психологія навчання іноземних мов у школі. Київ : Освіта України, 2018. 312 с.

10. Іноземні мови. Навчальні програми для 1–4 класів закладів загальної середньої освіти. Київ : МОН України, 2024.

11. Концепція Нової української школи. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2016. 40 с.

12. Коваль Л. В. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов. Київ : Освіта України, 2019. 286 с.

13. Кремень В. Г. Освіта і наука України в умовах сучасних трансформацій. Київ : Грамота, 2021. 320 с.

14. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

15. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи / за заг. ред. М. Грищенка. Київ : МОН України, 2016. 34 с.

16. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібник. Київ : А.С.К., 2020. 192 с.

17. Редько В. Г. Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти. Київ : Педагогічна думка, 2020. 224 с.

18. Редько В. Г. Лінгводидактичні засади навчання іноземних мов учнів початкової школи. Київ : Генеза, 2019. 198 с.

19. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник. Київ : Грамота, 2018. 504 с.

20. Савченко О. Я. Розвиток ключових компетентностей учнів початкової школи. Київ : Самміт-Книга, 2020. 176 с.

21. Сисоєва С. О. Освітні технології: сучасний стан та перспективи розвитку. Київ : Педагогічна думка, 2021. 284 с.

22. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. 1–4 класи / за ред. О.Я. Савченко. Київ : МОН України, 2024.

23. Хуторський А. В. Компетентнісний підхід в освіті: науково-методичні засади. Київ : Основа, 2019. 144 с.

24. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2023: Technology in Education. Paris : UNESCO Publishing, 2023.

25. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR). Companion Volume. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2020.